

Overordnet handlingsplan for HMS, IA og miljøstyring 2021-2023 for Viken fylkeskommune

Viken fylkeskommunes overordnet handlingsplan for helse, miljø og sikkerhet (HMS), inkluderende arbeidsliv (IA) og miljøstyring ble behandlet og godkjent av Hovedarbeidsmiljøutvalget (HAMU) den 18. juni 2021.

Handlingsplanen gjelder for perioden ut 2023, eller frem til ny handlingsplan foreligger. Handlingsplanen vil justeres i perioden dersom risikoforholdene endres.

Handlingsplanen hviler på krav i arbeidsmiljøloven og tilhørende forskrifter, samt Viken fylkeskommunes overordnede bærekraftsmål. Handlingsplanen er bygget på faglig, forsknings- og erfaringsbasert kunnskap. Den hviler på premisset om at dersom Viken fylkeskommune bygger sitt HMS-arbeid på oppdatert fagkunnskap og beste praksis, vil det være en investering for organisasjonen og bidra til god trivsel og helse for medarbeiderne.

Overordnede mål i handlingsplanen

Handlingsplanen har to overordnede mål, og disse er som følger:

- 1) Viken fylkeskommune jobber forebyggende og systematisk med HMS og IA, både på system- og individnivå, for å sikre et forsvarlig og helsefremmende arbeidsmiljø. Det systematiske HMS og IA-arbeidet tydeliggjøres gjennom felles rammeverk og særskilte satsingsområder.
- 2) Viken skal levere et kraftfullt svar på klimakrisen, og være et foregangsfylke for å redusere klimagassutslippene. Gjennom aktiv miljøstyring skal vi drifte våre virksomheter med minst mulig miljøbelastning og i tråd med FNs bærekraftsmål.

De overordnede målene utdypes i delmål med konkrete tiltak.

Rammeverk for handlingsplanen

Handlingsplanen bygger på alle relevante vedtak, som visjon og verdier, organisasjonsstrategien, bærekraftmålene, IA-avtalen m.m. og skal understøtte disse. Handlingsplanen peker ut de viktigste områdene vi skal jobbe med i årene fremover innenfor HMS, IA og miljøstyring.

I tråd med organisasjonsstrategien skal HMS-arbeidet bidra til å forsterke Vikens organisasjonskultur med hensyn til sikkerhet og medvirkning. Ved tidlig involvering av vernetjenesten og tillitsvalgte sikrer vi felles eierskap og forankring av arbeidsmiljøarbeidet. Det er forventet at alle medarbeidere i Viken fylkeskommune bidrar til et godt arbeidsmiljø.

I tillegg er følgende datakilder gjennomgått og lagt til grunn for handlingsplanen:

- Resultater fra medarbeiderundersøkelsen
- Årsrapport LAMU til HAMU
- Internrevisjon HMS 2021, overordnet systematikk.
- Sluttvurdering av overordnet handlingsplan for HMS, IA og miljøstyring for perioden 010120-300621.
- Årsrapport fra bedriftshelsetjenesten for 2020.
- Innmeldte avvik 2020

Overordnede mål med delmål og tiltak

Overordnet mål: Viken skal levere et kraftfullt svar på klimakrisen, og være et foregangsfylke for å redusere klimagassutslippene. Gjennom aktiv miljøstyring skal vi drifte våre virksomheter med minst mulig miljøbelastning og i tråd med FNs bærekraftsmål.

Det tas forbehold om at delmål og tiltak kan justeres etter behandling av saken i Viken ledergruppe.

Delmål for perioden: Alle fylkeskommunens virksomheter skal være miljøsertifisert, og ha kontinuerlig fokus på å forbedre sine miljøprestasjoner. Arbeidet skal være en integrert del av HMS arbeidet i organisasjonen og den enkelte virksomhet.

Tema	Mål og ansvar	Tids-periode
Miljøsertifisering av fylkeskommunens enheter	Avdeling for klima og miljø tilrettelegger for arbeidet. Ansvaret for oppfølging og gjennomføring ligger både på overordnet ledelsesnivå og hos den enkelte virksomhetsleder og avdelingsleder.	Innen utgangen av 2023
Miljøstyring skal inngå i det helhetlige kvalitetssystemet	Ansvar for digitalt kvalitetssystem er hos avdeling for kvalitet, innovasjon og prosjekt. Fagavdelinger er ansvarlig for sine respektive innhold. Den enkelte virksomhetsleder er ansvarlig for å sikre at miljøstyring er en del av det helhetlige kvalitetsarbeidet.	Utviklingsarbeid Årlig
Miljøstyring skal inngå i ledelsens årlige gjennomgang av HMS-systemet.	Avdeling for klima og energi og HMS-seksjonen samarbeider med å tilrettelegge med rutine m.m.	2021 (rutine) Årlig

	Leder er ansvarlig for å gjennomføre årlig gjennomgang.	
Virksomheten skal ha et kildesorteringssystem med tilhørende kildesorteringsinstruks som er tilrettelagt for de avfallsfraksjonene som oppstår i virksomheten. For virksomheter med egen kantinedrift skal det innføres et system for reduksjon av matsvinn.	Avdeling for klima og miljø tilrettelegger for arbeidet. Ansvaret for oppfølging og gjennomføring ligger både på overordnet ledelsesnivå og hos den enkelte virksomhetsleder og avdelingsleder.	Innen utgangen av 2023
Virksomhetene skal fase ut engangsplast så langt det er mulig, i tråd med forbud i produktforskriften (gjeldende fra 3. juli 2021).	Rådsområdet plan, klima og miljø tilrettelegger for arbeidet. Ansvaret for oppfølging og gjennomføring ligger både på overordnet ledelsesnivå og hos den enkelte virksomhetsleder og avdelingsleder	Innen utgangen av 2023

Overordnet mål: Viken fylkeskommune jobber forebyggende og systematisk med HMS og IA, både på system- og individnivå, for å sikre et trygt, godt og produktivt arbeidsmiljø.

Det overordnede målet er inndelt i **4 delmål** med aktuelle tiltak for handlingsplanens periode.

Delmålene er som følger:

- 1) Utarbeidelse av planverk som sikrer en systematisk tilnærming til arbeid, og hvor vi prioriterer tiltak innenfor HMS og IA.
- 2) Systematisk overvåking av arbeidsmiljøet som grunnlag for forbedringsarbeid.
- 3) Sikkerhetskultur og sikker håndtering av kjemikalier.
- 4) Viken fylkeskommune jobber systematiske med forebyggende arbeidsmiljøarbeid for å understøtte et inkluderende arbeidsmiljø. Sykefraværet totalt i fylkeskommunen skal ikke overstige en total på 5%

Delmål 1: Utarbeidelse av planverk som sikrer en systematisk tilnærming til arbeid, og hvor vi prioriterer tiltak innenfor HMS og IA

Tema	Mål og ansvar	Tidsperiode
Handlingsplan for HMS, IA og miljøstyring	Overordnet handlingsplan og evaluering initieres av HR HMS. Planen er tilgjengelig for alle i HMS-håndboken.	2020-2023

<p>Innenfor rådsområdet utdanning og kompetanse skal hver enkelt skole m.m. utarbeide egen handlingsplan basert på overordnede føringer og egne risikoforhold.</p> <p>Det må også utarbeides egen eller egne handlingsplaner innenfor fylkesadministrasjonen. Det er iverksatt et arbeid for å se på det helhetlige HMS-arbeidet i store deler av fylkesadministrasjonen, og vurdering av på hvilket nivå det skal utarbeides handlingsplan må sees i lys av denne. Tannhelse utarbeider overordnet handlingsplan og plan per seksjon.</p>	<p>Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å initiere og utarbeide plan i samarbeid med arbeidstakernes tillitsvalgte (verneombud og fagorganisasjonstillitsvalgte).</p> <p>Handlingsplanen skal utarbeides/evalueres minimum en gang per år.</p> <p>Handlingsplan skal behandles i AMU.</p>	
<p>Gjøre kjent, implementere og nyttiggjøre skal inn på alle handlingsplaner</p> <p>Det er utarbeidet og utarbeides mye innenfor HMS-området. Dette må gjøres kjent og benyttes i hele virksomheten.</p>	<p>HR HMS har ansvar for å dele informasjon via grunnkurs HMS, på teams for HMS- og IA-kontakter, samt på andre ulike arenaer.</p> <p>Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å sette seg inn i informasjonen, gjøre det kjent for medarbeidere og bidra til at systemer og rutiner benyttes.</p> <p>Arbeidstakernes tillitsvalgte (verneombud og fagorganisasjonstillitsvalgte), oppfordres til å bistå.</p>	2021
<p>Plan for bedriftshelsetjenestens bistand</p> <p>Viken fylkeskommune har avtale med Synergi Helse med Ringvoll BHT som underleverandør. Det skal utarbeides planer for bruk av bedriftshelsetjenesten, med vekt på lovpålagt og forebyggende HMS-arbeid.</p>	<p>Overordnet handlingsplan og evaluering initieres av HR HMS.</p> <p>Planen er tilgjengelig for alle i HMS-håndboken.</p> <p>Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å initiere og utarbeide plan i samarbeid med arbeidstakernes tillitsvalgte (verneombud og fagorganisasjonstillitsvalgte).</p>	2020-2023

	<p>Handlingsplanen skal utarbeides/evalueres i minimum en gang per år.</p> <p>Handlingsplan skal behandles i AMU.</p>	
<p>Årshjul HMS Systematisk oversikt over aktuelle aktiviteter innenfor HMS.</p>	<p>HR HMS har ansvar for en tematisk oversikt over aktuelle punkter til et årshjul som ligger tilgjengelig i HMS-håndboken.</p> <p>Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å initiere utarbeidelsen av eller evaluering av årshjul på eget nivå.</p> <p>Ved justering av årshjulets innhold, skal dette behandles i AMU.</p>	2020-2023

Delmål 2: Systematisk overvåking av arbeidsmiljøet som grunnlag for forbedringsarbeid

Tema	Mål og ansvar	Tids-periode
<p>Medarbeiderundersøkelsen Medarbeiderundersøkelsen (MU) gjennomføres annethvert år. Undersøkelsen gir gode data som grunnlag for systematisk overvåking og videreutvikling av arbeidsmiljøet.</p>	<p>HR har overordnet ansvar for medarbeiderundersøkelsen. Rutine og veiledning er tilgjengelig for alle i HMS-håndboken. Linjeleder har ansvar for å følge opp resultatet på sitt nivå, med to forbedringspunkter og to bevaringspunkter. Medarbeiderundersøkelsen skal være tema i dialog mellom leder og hovedverneombud, samt behandles i AMU.</p>	<p>MU annethvert år</p> <p>Oppfølging av resultater hvert år.</p>
<p>Målrrettede arbeidshelseundersøkelser Systematisk helseovervåking med kontroll av eksponeringsforhold som kan gi helseskade for definerte målgrupper. Viken fylkeskommune benytter bedriftshelsetjenesten til å gjennomføre kontrollene. Kontrollene gjennomføres etter nødvendig intervall, vanligvis hvert 3.år.</p>	<p>HR HMS har ansvar for å kartlegge nødvendig omfang og intervall. De tidligere organisasjonene har i ulik grad gjennomført målrrettede helseundersøkelser. Sammen med koronapandemien har det ført til at mange medarbeidere</p>	<p>Iverksette og gjennomføre for alle plikt-grupper innen utgangen av 2023</p>

	<p>som skulle ha fått tilbud om helseundersøkelse ikke har fått dette ennå.</p> <p>Bedriftshelsetjenesten har ansvar for dialog med skoler m.fl. hvor det er aktuelt med helseovervåking. Leder har ansvar for å legge til rette for at helseovervåkingen kan gjennomføres på egen virksomhet, basert på det leder og bedriftshelsetjenesten blir enige om når det gjelder målgruppe og praktisk tilrettelegging.</p>	
<p>Avviksmeldinger</p> <p>Systematisk bruk av avviksmeldinger fordrer god kultur for å melde og behandle avvik, samt bruke dette som viktige data inn i kartlegginger (vernerunder/risikoanalyser)</p>	<p>Opplæringsmateriell er tilgjengelig på ansattportalen. Linjeleder har ansvaret for at medarbeidere har fått nødvendig opplæring og at det jobbes med en kultur som tilsier at avviksmeldinger er godt forbedringsarbeid. Alle skal ha tatt i bruk systemet. Avvik og avviksstatistikk skal behandles i AMU.</p>	2021
<p>Kartlegging (vernerunde, risikovurdering)</p> <p>Kartlegging er et viktig verktøy innenfor HMS-arbeid. Dette kan være eksempelvis vernerunder og risikovurdering. Kartlegging legger grunnlaget for målrettede tiltak.</p>	<p>Hovedarbeidsmiljøutvalget har vedtatt obligatorisk opplæring i risikovurdering for ledere, tillitsvalgte og vernetjenesten. Deler av denne opplæringen tas inn i HMS-opplæringen for ledere og vernetjenesten. Det vil bli gitt ytterligere opplæring i risikovurdering når kvalitetssystemet med risikovurderingsmodul settes i drift.</p>	2021-2023

<p>HMS scorecard</p> <p>Kartlegging av systematisk HMS-arbeid, ref. krav i arbeidsmiljølovens og internkontrollforskriften.</p>	<p>HR HMS bestiller kartlegging fra bedriftshelsetjenesten. Aktuell leder har ansvar for dialog med bedriftshelsetjenesten for å legge til rette for kartleggingen, samt følge opp resultatet.</p> <p>I 2021 gjennomføres kartleggingen hos tannhelse, som igjen følger opp aktuelle tiltak og sak i AMU.</p> <p>Skoler som gjennomførte kartleggingen i 2020, forventes å følge opp resultater fra kartleggingen i 2021.</p> <p>HR HMS vurderer ytterligere bruk av kartlegging i 2022/2023.</p>	<p>2021-2023</p>
--	---	------------------

Delmål 3: Sikkerhetskultur og sikker håndtering av kjemikalier.

Med sikkerhetskultur menes medarbeidernes delte oppfatninger av hvordan man tenker og handler med hensyn til sikkerhet. En god sikkerhetskultur skal bidra til bærekraftig arbeidsmiljø.

Tema	Mål og ansvar	Tids-periode
<p>Kjemikalier</p> <p>Systematisk arbeid med registrering, risikovurdering, substitusjon og opplæring.</p> <p>Samt register over arbeidstakere som er eksponert for særlig farlige kjemikalier.</p>	<p>HR HMS har et overordnet ansvar for kjemikalie-systemet EcoOnline, samt for å legge til rette for opplæring av superbrukere.</p> <p>Superbruker har ansvar for å organisere strukturen på sin virksomhet, samt veilede/lære opp andre brukere i systemet.</p> <p>Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å sikre at arbeidet med kjemikalier blir en del av det systematiske HMS-arbeidet.</p> <p>Etter 2022 forventes dette å være i ordinær drift i hele fylkeskommunen som en del av det systematiske HMS-arbeidet.</p>	<p>2021-2022</p>

<p>Sikkerhet og sikkerhetskultur.</p> <p>Opplæring og dokumentasjon. Systematisk arbeid med kartlegging, risikovurderinger og vernerunder.</p>	<p>HR HMS utarbeider rammer og tar initiativ til arbeidet.</p> <p>Nærmere beskrivelse av innhold blir utarbeidet i samarbeid med vernetjenesten og HAMU.</p> <p>Linjeleder har ansvar for å følge opp aktuelle tiltak.</p>	<p>2023</p>
---	--	-------------

Delmål 4: Viken fylkeskommune jobber systematiske med forebyggende arbeidsmiljøarbeid for å understøtte et inkluderende arbeidsmiljø. Sykefraværet totalt i fylkeskommunen skal ikke overstige en total på 5%

Tema	Mål og ansvar	Tids-periode
<p>Sykefravær, virksomhet (organisasjonsnivå)</p> <p>Kunnskap om eget sykefravær og risikofaktorer i det organisatoriske, psykososiale og fysiske arbeidsmiljøet legger grunnlag for en systematisk tilnærming til forebygging av sykefravær</p>	<p>Dette er et lederansvar, men fordrer medvirkning fra arbeidstakerne og deres tillitsvalgte (vernetjenesten og organisasjonstillitsvalgte).</p> <p>En systematisk tilnærming kan innebære følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Benytte verktøyet «nasjonal overvåking av arbeidsmiljøet», Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) for å få mer kunnskap om risikofaktorer - Bruke ulike datakilder i arbeidet (f.eks.) sykefraværdata, vernerunder og medarbeiderundersøkelsen). - Involvere medarbeidere i arbeidet med å identifisere risikofaktorer i det organisatoriske, psykososiale og fysiske arbeidsmiljøet som kan føre til sykefravær. <p>Den enkelte virksomhet må sette et realistisk mål for sitt sykefravær.</p>	<p>Årlig</p>
<p>Sykefraværsoppfølging (individnivå)</p> <p>God sykefraværsoppfølging kan bidra til å få sykmeldte raskere tilbake i jobb.</p>	<p>HMS-seksjonen har ansvar for å tilrettelegge med rutine og veiledninger, samt gi opplæring på aktuelle arenaer. Organisering av opplæring må sees i sammenheng med overordnet plan for opplæring.</p>	<p>2021-2022</p>

	<p>Opplæring for ledere om lovens krav til partene, samt dialogferdigheter.</p> <p>Ledere har ansvaret for å sette seg inn i rutiner og veiledninger som er tilgjengelig i HMS-håndboken.</p>	
<p>Nulltoleranse for vold og trussel om vold Arbeidsgiver skal så langt som mulig beskytte arbeidstakere mot vold og trussel om vold.</p>	<p>HR HMS utarbeider årlige satsingsområder innenfor temaet, i samarbeid med beredskap. Ledere på aktuelle nivå har ansvar for å følge opp satsingsområdene.</p> <p>Alle avvik innenfor vold og trussel om vold skal meldes. Temaet skal behandles i AMU.</p> <p>2021: alle ledere skal i samarbeid med vernetjenesten utarbeide risikovurdering, følge opp aktuelle tiltak, samt ha dette til behandling i AMU. 2022: Opplæring av arbeidstakere og ledere med tema håndtering og oppfølging.</p>	2021-2022
<p>Grunnkompetanse HMS Systematisk og forebyggende HMS-arbeid er sentralt i IA-arbeidet. For å nå dette er det sentralt å sikre grunnkompetanse HMS for ledere, verneombud og AMU-medlemmer.</p>	<p>HMS-seksjonen er ansvarlig for å tilby kurs.</p> <p>Ledere er ansvarlige for å sikre at de selv har nødvendig kompetanse, samt sikre at AMU-medlemmer og verneombud innenfor sitt nivå har nødvendig kompetanse.</p> <p>Alle ledere, verneombud og AMU-medlemmer skal ha grunnkompetanse HMS, og ta dette kurset snarlig etter man har kommet inn i en stilling eller verv hvor dette er påkrevet.</p>	2021-2023